

סימן צו

בענין טבילת כלה אלמנה או גרושה ביום

בש"ע יו"ד (סי' קל"ז ס"ג) איתא דאין אשה יכולה לטבול ביום ח' או ט' ביום משום סרך צה. וכתב עלה הרמ"א והכלות הטובלות קודם החופה יכולות לטבול ביום דהא לא צאין אצל החתן עד הלילה. ונראה לי שאם היא גרושה או אלמנה ויש לה בנות אסורה לטבול ביום ח' משום סרך צה א). (שהחפיפה שציוי כש"ס עשו זאת ציתן כדמשמע צדה (ס"ז ס"ע"ז), וגם דהחפיפה והטבילה הוא מעשה רב, רואה צה ולומדת ממנה, אבל מה שאמה מתייחדת עס צעלה רק צלילה זאת אינה יודעת כי הוא דבר סתר).

סימן צח

א. בענין טבילת נדה ביום.

ב. בענין כל שתשמישו ביום ובליילה מוליד ביום ובליילה.

יקרתו קבלה א) ואין לי (פה) [פנאין] להשיב על שאלתו, הלא הוא מוכרע ממקומו בש"ע יו"ד (סי' קל"ז ס"ג) שגשים נשואות אסורות לטבול אפילו ביום שמיני משום סרך צה, אפילו באשה שאין לה צה כדאיתא בש"ך שם (סי' ק"ח).

ע ק ב י ס ו פ ר

לטבול. וכתב דלפי"ז אודה לה מש"כ רבינו דבריו אלו. ואין דבריו מוכרחין דנראה פשוט דיסוד החשש דתטעה לומר דאמה ב' טבלה, משום דאין עולה על דעתה שום טעם לחלק בין טבילת יום ז' ליום ח', [וכ"ה לשון הערוך השולחן (ס"י), אולם עיין לשון המאירי נדה שם], אבל אם היתה יודעת סברא לחלק ביניהן, בודאי לא היתה סומכת בזה על טעותה. וכיון שכן אין שום מקום לחלק בין כלה לאשה.

אכן לפ"מ שהבין הש"ך (סק"ט) דמש"כ הרמ"א הטעם דהא לא באין אצל החתן עד הלילה, קאי אטבילת ח' דהוי משום סרך בתה, וכן הלא הבין רבינו במש"כ דהגזירה הוא משום דאינה יודעת דמתייחדין בליילה, א"כ שוב אין סברא לחלק בכלה בין יש לה בת לאין לה בת וצ"ע.

עוד יש להעיר לפמ"ש בערוה"ש דסרך בתה לאו דוקא אלא ה"ה קרובתה שהיא עמה בחד, וכן מוכח מלשון הרמב"ם הל' איס"ב (פ"ד ה"ז) עיי"ש, א"כ זה שייך אף בכלה שאין לה בת, ומ"מ התיירו בכלה, א"כ שוב אין לחלק בין יש לה בת או אין לה, עכ"ד אחי נ"י.

א) תשובה זו היא מכ"ק. ובתחלת התשובה כותב רבינו: ב"ה יום ה' קרח פה ערלויא — שוכ"ט לאהובי ידידי הרה"ג וכו' וכו' כש"ת מהור"ר ישראל ועל"ג נ"י — אחדשה"ט.... — ובסוף התשובה כותב רבינו: ידידו מוקירו ומכבדו כערכו היקר — ה"ק שמעון סופר.

ונסתפקתי במלוא כחם ציוי עובר אם גם צה נהגו להחמיר, להנהיג בש"ע לעיל (סי' ק"ז ס"א) קי"ל דחכמים גזרו על כחם שנמלא בגופה או בצנדיה שהיא טמאה ואסורה לבעלה, וציארו רבותינו האחרונים ז"ל א) דמתחילה גזרו עומאת כחם רק לטהרות ולא לבעלה, ואח"כ הוסיפו גם שתטמא לבעלה צה (משום דאי לא הא לא קיימא הא).

ולפי"ז י"ל דאשה שספרה ז' נקיים אחר ימי עומאתה, ז' לזכר וי"ד לנקיבה, וטבילה ואח"כ ראתה דם עובר עד סוף שמונים לנקיבה, הגם שהיא עברה לבעלה מעיקר הדיון, מ"מ מטמאת עברה צנדיה כדכתיב [ויקרא י"ז ד'] בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבוא עד מלאת ימי עברה, וכיון שכן למה לרצון לגזור על כחם שנמלא ציוי עובר לטמא עברה, הא צל"ה היא מטמאת עברה מה"ט כ"ל, (הגם שטבול יום הוי שני ופוסל תרומה [כיצמות ע"ז ע"ז]. מ"מ שאני יולדת שהיו טבולת יום ארוך ואינה פוסלת תרומה ב), והי"ל לגזור על כחמים משום תרומה, זה אינו כיון דמה"ט מותר למה לחכמים לגזור צלי טעם וסכרה), וכיון שחז"ל לא גזרו על כחם לטהרות ממילא לא גזרו על צעלה, שכל מה שאסורה משום כחם לבעלה אינו אלא משום שגזרו על כחם לטהרות, כמבואר לעיל, וכיון שלטהרות לא גזרו כחמים דהרי אסורה מה"ט ולא צעי גזירה, פשיעא שלא גזרו על כחם משום צעלה לצד וק"ל ג).

א) עיין שו"ת חת"ס חיו"ד (סי' ק"ב) שכתב: מ"מ האמת שתחילת גזירת כחם היה לטהרות ולא פלוג רבנן וטמאו אותה גם לבעלה שלא תהיה האשה טמאה נדה לטהרות, וטהורה לבעלה, וע"ע שם (סי' קפ"ב) המועתק מחי' נדה (ג"ח ע"א).

ב) והגם דקרא דוכל קודש מיירי מטבולת יום ארוך, כבר כתב רש"י [ויקרא שם] דבכל קודש לא תגע היינו באכילה ולא בנגיעה, וכ"כ התוס' ביבמות (ע"ה ע"א) ד"ה והכתיב.

ג) צ"ב עיין שו"ע יו"ד (סי' ק"צ סמ"ב). וכן החמיר להדיא בדגול מרבבה מהדור"ת (סי' קצ"ד) ובשו"ת האלף לך שלמה חיו"ד (סי' רכ"ב) ועוד אחרונים.

א) ואחי הרה"ג מו"ה אהרן ג"ר העירגי: יש להסביר דהנה בכל אשה אפי' אין לה בת גזרו ומשום דלא פלוג רבנן וכמ"ש הש"ך (סק"ח). ואפי' כלה גופה אם טובלת אחר החופה דינה כשאר נשים וכמ"ש הרמ"א. ורק בטבולת בעודה בתולה כיון דבשאר נשים כה"ג שאין להן בת לא הוי רק משום לא פלוג, הכא בטבילה ראשונה בעודה בתולה לא גזרו. אבל אם יש לה בת דמדינא יש לגזור, א"כ אף טבילת כלה בכלל האיסור.

וראיתי בס' גופי הלכות (ס"ק כ"ח) שכתב דלכן לא גזרינן בכלה, משום דבשלמא בנשואה יש לחוש דיתלו דטבלה ב', דאל"ה למה לא טבלה בליל אתמול ועיכבה טבילתה, אבל בכלה י"ל דלהכי לא טבלה אתמול ב' משום דלא היתה צריכה

סימן צט

בענין טבילת נדה ביום

לתשובת יקרתו א, כבר רמזתי במכתבי הקודם ב) שלפי סדרת בעל המנחת יעקב צוה"ש (סי' קל"ז סק"ח) אין חילוק בין בלה לנשואה, מ"מ המנח"י צעמנו לא מלאו לנו לחלוק על הש"ך שם (סי' ט"ו) אפילו בכלה, אכן ניקום ונחלוק.

הנה לא אוכל לחפש בספרים אצל עיני צפתחי תשובה שם (סי' ק"ב). ואולי יש למנוח היותר חס תוכל להפסיק טהרה ביום ד' ולמנות מיום ה' שצעה נקיים א, גם תפסיק צטהרה שוב ביום ה', ותספור מיום ה' ג"כ שצעה נקיים, היינו שתמנה צ' פעמים, כגון ביום שני תספור היום יום א', וביום שאחריו תספור היום יום צ' ויום ג' וכו' ד). ולפי"ז יהיה יום העצילה ליום ח' למספר א' שהוא עיקר מדינא, ויום שביעי למנין השני שהוא רק מלד חומרא, וזה יש להמליץ קולא אם הצית עצילה רחוק על ידי מסילת הצרזל ממקום בעלה ולא תוכל צשום אופן אפילו אם תרצה לבוא לציתה עד הלילה. וחכמי שצו"ת חת"ס יו"ד [סי' קל"ז] יש שם תשובה צענין כזה, ימחול לעיני שם ולהתיעץ עם אחד מהגדולים נ"י כי איני יכול לעיין ולחפש בספרים מפני חולשות עיני.

ולדעתי הפוסקים שהצית צש"ך שם דצטלה ביום שביעי גם דציעצד לא עלתה לה עצילה היא מגזירת חכמים, דמה"ת אם לא חזרה ורחצה העצילה כשירה בלא פקפוק, ופשיטא שכיון שצטלה לאחר ז' [הראשונות] מועלת עצילתה לגדתה מה"ת.

על מה שכתב הגנ"י העטם משום הכנה, לדעתי הוא טעם נכון כדי ליישב המנהג, אצל לפי"ז גם צו"ט לא תוכל

ורק במקום אונס מותר כמצוה צש"ע שם (סעי' ד'). ועד כאן לא הקיל הרמ"א שם (סעי' ג') אלא בכלה הנכנסת לחופה דמוחרת לעצול ביום קודם שתכנס לחופה משום שעדיין פנויה היא, ולא שייך אלה כלל משום סרך צחה, משא"כ שאלתו לעצול ביום ז' ומכש"כ אשה נשואה לא עלה על דעת שום פוסק להחיר ב), שאז אין העטם רק משום סרך צחה אלא גם שמא תראה ותסתור כדאיתא שם צש"ך (סי' ט').

ולענ"ד יאל לנו מזה חידוש הלכה, שאם הכלה גרושה או אלמנה, ולא היה לה צת מעולם אולי יש לדון אותה ככלה צחולה לענין זה, או דיש להחמיר כיון שכבר היתה נשואה, אפילו אם אין לה צת יש לדון בכלל לא פלוג של שאר נשים נשואות אם אין להם צת א).

גם בעל המנחת יעקב צחורה השלמים שם (סי' ח') לא עלה דעתו לפקפק רק בכלה ולא צאשה נשואה. ועוד הרי מוכרע ממקומו שאשה נשואה ביום שמיני שמתירא לעצול משום אונס התנו הפוסקים שלא צחור אלא בעלה עד הלילה, והחירו רק צשמיני במקום אונס אצל לא ביום שביעי על תנאי זה שלא צחור אלא בעלה עד הלילה.

ועל קושייתו אהא דאיתא צצילה (ז' ע"א) כל שתשמישו ביום וצלילה מוליד ביום וצלילה זה אדם וכל דדמי ל' הלא אסור לשמש מיטתו ביום, רק ת"ח צמאפיל צעליתו כדאיתא צגמרא נדה (י"ז ע"א). פירושו פשוט הוא, דכל מי "שצטצט" לשמש ביום וצלילה מולידים ביום וצלילה, שאם שימש ביום ונתעצרה אשתו מזה יכולה להוליד וולד זה גם צלילה. תדע אם שימש אחד אשתו ביום רק פעם אחת, ופירש ממנה והולידה אח"כ צלילה, וכי נאמר שציתתה עם אחר צלילה והולד ממזר.

ע ק ב י פ ו פ ר

האחרונים דבאופנים מסויימים יכולים למנות ז' נקיים אחרי ד' ימים.

ד) אם כי דמצאנו גבי ספה"ע דכתבו בשו"ת ערוגת הבשם חאו"ח (סי' קס"ח אות ד') ובס' דבר אברהם ח"א (סי' ל"ד) דכשאחד מסופק במספר הימים אינו יכול לספור מספיקא ב' ספירות, שאין ענין הספירה שיוציא מפיו, אלא שיתברר אצלו המנין שסופר ובלא"ה לא מיקרי ספירה, וה"נ בספירת ז' נקיים שכתב בשל"ה הק' (שער האותיות ח"א דף ע"ב ע"ב מדפה"ס) דאיכא מצוה בספירת ז' ימים דומיא דספה"ע, [והביא ראיה לזה מתוס' כתובות (ע"ב ע"א)], בעינן ספירה ודאית. דשאני התם דמסופק בעצם ימי הספירה, אבל כאן הרי ברור לו מנין ימי הספירה לכל הפסק טהרה. ובלא"ה אין זה לדינא דכבה כתב בשו"ת גובי"ת חיו"ד (סי' קכ"ג-קכ"ד) דמדברי הרמב"ן עה"ת (פ' אמור) לא משמע הכי, וכן מבואר ג"כ בחינוך מצוה ש"ל).

ב) עיין סדרי טהרה (ס"ק י"ג) דכתב בשם הב"ח דהיכא דאיכא אונס גדול ביום ח' וט' דלא תוכל לטבול אף ביום, ובשביעי תוכל לטבול רק ביום ולא בלילה, יכולה לטבול ביום השביעי ותסתיר טבילתה מבעלה עיי"ש. וע"ע שו"ת חת"ס חיו"ד (סי' קצ"ז) סוד"ה ולכאורה, ולעיל מיניה (סי' ר"ב). ומש"כ רבינו בסימן שלאחר זה.

ג) ראה מש"כ רבינו לעיל (סי' צ"ב).

א) תשובה זו הוא מכ"י וז"ל רבינו בריש התשובה: ב"ה יום ד' חוקת פה ערלווא — שוכ"ט לכ' אהובי ידידי הרב הה"ג וכו' וכו' כש"ת מהו"ר ישראל ועל"ן נ"י — אחדשה"ט ... — ובסיום התשובה כותב רבינו: ידדו מוקירו כערכו הרמה אוהבו. ה"ק שמעון סופר.

ב) ראה סימן הקודם.

ג) עיין פתחי תשובה (סי' קצ"ו סקט"ו) שהביא מרבתינו